

ШАХРАЙСТВО І ФАЛЬСИФІКАЦІЯ ЗВІТНИХ ДАНИХ: ОБЛІКОВО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Шахрайства в бухгалтерському обліку мають різні прояви, одним з яких є фальсифікація фінансової звітності. Варто зазначити, що фальсифікація фінансової звітності має значні наслідки на розвиток та функціонування ринку капіталу, довіру його учасників до інформації, яка розкривається в фінансовій та підлягає оприлюдненню.

Фальсифікація звітних даних – оформлення завідомо невірних або фальсифікованих форм фінансової звітності.

Шахрайство – навмисне неправильне відображення та надання даних бухгалтерського обліку та звітності службовими особами і керівництвом підприємства. Шахрайство полягає в маніпуляціях обліковими даними і фальсифікаціях первинних документів, реєстрів обліку і звітності, навмисних змінах записів у обліку, що змінюють сутність фінансових і господарських операцій з метою порушення вітчизняного законодавства і прийнятої на підприємстві облікової політики, навмисного відображення неправильної оцінки активів і застосування неправильних методів їх списання та пропуску або приховання результатів діяльності, незаконного отримання у власність грошово-матеріальних цінностей.

Основна відповідальність за недопущення та виявлення шахрайства покладається на управлінський персонал підприємства.

Неправдивість фінансової звітності може бути пов'язана зі спробами управлінського персоналу приховати доходи, або навпаки, завищити їх з метою ввести в оману користувачів фінансової звітності через зміну фінансових результатів та прибутковості підприємства.

Основними причинами фальсифікації фінансової звітності є свідомі й несвідомі дії посадових осіб. Свідомі дії призводять до обману власників підприємств чи держави. Несвідомі дії можуть бути наслідком неналежного ставлення до виконання службових обов'язків під час підготовки інформації, що може призвести до виникнення перекручувань, які можна назвати помилками. Неточності виникають у зв'язку з припущенням арифметичної чи граматичної помилки в записах облікових даних або випадкового пропуску записів господарських операцій чи документів, або відображення операцій без розкриття їхнього змісту.

Обман є наслідком навмисного порушення у відображенні фінансової інформації однією або декількома посадовими особами серед керівництва і службовців підприємства. Причому обман може здійснюватися шляхом підробки, фальсифікації чи зміни записів на рахунках бухгалтерського обліку або неправильного віднесення до активів чи пасивів окремих статей, знищення чи пропуск окремих господарських операцій або документів.

Свідоме викривлення фінансової звітності може здійснюватися через зовнішній або внутрішній тиск на управлінський персонал для досягнення очікуваних доходів, зокрема, коли неспроможність досягти фінансових цілей може мати значні наслідки для управлінського персоналу. Усвідомлена можливість викривлення фінансової звітності або незаконного привласнення активів існує, коли відповідальний працівник підприємства вважає, що внутрішній контроль можна обійти тому, що, наприклад, він користується довірою або знає про конкретні недоліки внутрішнього контролю. Працівники підприємства, як правило, можуть знайти раціональне виправдання для скоєння шахрайства.

Отже, шахрайство і фальсифікація звітних даних призводять до омани як зовнішніх, так і внутрішніх користувачів інформації, що призводить до погіршення ситуації на підприємстві та його репутації.